Y Rhaglen Ymchwil Addysgu a Dysgu (TLRP) yng Nghymru

Gwella Dysgu drwy Ystyried Safbwyntiau Dysgwyr

Gan Sue Lyle a David Hendley, Prifysgol Fetropolitan Abertawe;
Jim Newcomb, Prifysgol Cymru, Casnewydd

Mae cyfranogiad disgyblion yn rhan o ymrwymiad Llywodraeth Cynulliad Cymru i Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (UNCRC), ac mae wrth wraidd y Fframwaith Effeithiolrwydd Ysgolion.

Mae wyth prosiect ymchwil y TLRP (www.tlrp.org.uk) yn berthnasol er mwyn deall llais y dysgwr. Mae tair thema fras wedi dod i'r amlwg: Manteision i'r Dysgwr, Athrawon ac Ysgolion, Dilysrwydd wrth Ymgynghori â Disgyblion a Goblygiadau a Chyfyngiadau Llais y Dysgwr.

Y Fframwaith Effeithiolrwydd Ysgolion

Llywodraeth Cynulliad Cymru | Awdurdod Lleol | Ysgol | Ystafell Ddosbarth

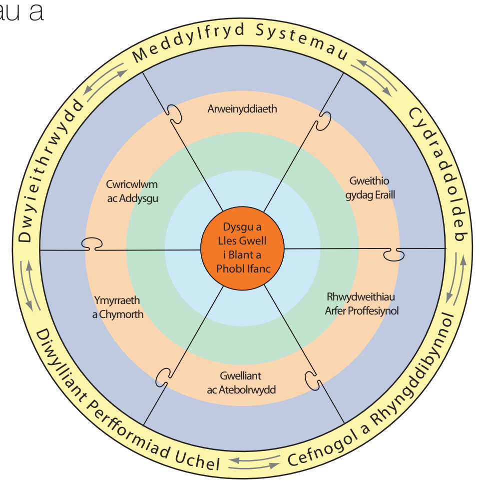

Manteision i'r dysgwr, athrawon ac ysgolion	Syniadau allweddol Pan gymerir llais y dysgwr o ddifrif:	Goblygiadau ar gyfer y Fframwaith Effeithiolrwydd Ysgolion (Rhwydweithiau Arfer Proffesiynol)
Dysgwyr	Teimlo'n fwy cadarnhaol am yr ysgol. Teimlo'n well amdanyn nhw eu hunain. Bod ag ymdeimlad cryfach ohonyn nhw eu hunain fel dysgwyr. Yn fodlon cyfrannu at faterion yr ysgol.	Mae angen i addysgu a dysgu fod yn seiliedig ar ddisgwyliadau uchel i bob un o'r disgyblion fel y gallan nhw gyrraedd eu potensial llawn. Bydd cwricwlwm diddorol yn cymell disgyblion yn bersonol. Mae angen systemau i ategu lles dysgwyr a'u helpu i gymryd rhan lawn mewn dysgu ac ym mywyd eu cymunedau. Mae angen sgiliau personol, cymdeithasol ac emosiynol ar ddysgwyr er mwyn dod yn ddinasyddion gweithredol mewn cymhwyster economaidd, cymdeithasol a phersonol, fel dysgwyr gydol oes.
Athrawon	Deall galluoedd dysgwyr yn well. Gallu gweld pethau cyfarwydd o safbwynt gwahanol. Meddu ar agenda ymarferol ar gyfer gwella. Datblygu ymdeimlad newydd o gyffro wrth addysgu.	
Ysgolion	Meddu ar agenda ymarferol ar gyfer newid y gall dysgwyr uniaethu â hi. Annog disgyblion i ymgysylltu'n fwy â'r ysgol. Annog cydberthnasau sy'n seiliedig ar bartneriaeth ag athrawon. Datblygu sail gadarn ar gyfer datblygu arferion democrataidd. Creu dull hunanwerthuso cynhwysol. Datblygu gallu'r ysgol fel sefydliad dysgu.	

Dilysrwydd wrth ymgynghori â disgyblion	Syniadau allweddol	Goblygiadau ar gyfer y Fframwaith Effeithiolrwydd Ysgolion
Rhyngweithio ymddiddanol pwrpasol/ystyrlon Yr angen am ymchwil gan athrawon ac am i ddysgwyr fod yn gyd-ymchwilwyr Angen am ddatblygiad proffesiynol athrawon mewn perthynas â 'gwerthfawrogi llais y dysgwr'	Bydd newid mewn diwylliant ysgol yn cynnwys: • yr angen i athrawon fod yn barod i annog, derbyn a gwerthfawrogi llais y dysgwr • ymgynghoriadau ar faterion gwirioneddol a phwysig • prosesau agored, cynhwysol a democrataidd • rhannu canlyniadau'r ymgynghoriadau â'r dysgwyr • caiff pob dysgwr ei werthfawrogi ac ymgynghorir â phob dysgwr, waeth beth fo'i ryw, ei ethnigrwydd neu ei ddosbarth.	Mae angen i ni weld disgyblion mewn ffordd wahanol ac ailasesu eu galluoedd. Mae angen i ni adolygu a newid agweddau ar drefniadaeth, cydberthnasau ac arferion ysgolion i fyfyrio ar yr hyn y gall pobl ifanc ei gyflawni. Dylai pob dysgwr chwarae rhan weithredol mewn prosesau gwneud penderfyniadau. Dylai pob dysgwr chwarae rhan weithredol mewn gwaith ymchwil.

Cyfyngiadau Llais y Dysgwr	Syniadau allweddol	Goblygiadau ar gyfer y Fframwaith Effeithiolrwydd Ysgolion
Goblygiadau mabwysiadu Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn	Mae UNCRC yn golygu cydnabod gweithredu a gallu plant i wneud dewisiadau yn eu bywydau. Mae'n codi nifer o gwestiynau allweddol: • beth yw plentyn/person ifanc/oedolyn? • beth mae bod yn blentyn/person ifanc/oedolyn yn ei olygu? • sut mae oedolion yn gwrando ar leisiau plant/pobl ifanc? • beth mae parchu barn plant/pobl ifanc yn ei olygu? • pa ddyfarniadau a phenderfyniadau y gall plant/pobl ifanc eu gwneud drostyn nhw eu hunain ac ar gyfer/gydag eraill?	Mae goblygiadau i Hawliau Dysgwyr o ran arferion ysgolion. Pan fydd ysgolion yn cymryd barn dysgwyr o ddifrif, mae'n arwain at newid mewn Cydberthnasau Dysgwyr, a all hybu Hunaniaeth Dysgwyr yn gadarnhaol, sydd yn ei dro yn arwain at Weithredu gan Ddysgwyr, lle y bydd dysgwyr yn chwarae rhan weithredol yn y broses o gynllunio a rheoli eu hamgylchedd dysgu, gan roi rhan benodol iddynt ei chwarae yn y broses ddysgu a'i chanlyniadau. Mae angen meddwl yn arloesol ac arfer arloesol ar bob lefel er mwyn i gyfranogiad disgyblion ddod yn rhan annatod o arfer. Mae angen 'meddylfryd systemau' mewn ystafelloedd dosbarth, ysgolion, awdurdodau lleol a Llywodraeth Cynulliad Cymru.
Natur ragnodol y cwricwlwm/agenda berfformiadol	Gall athrawon wynebu cyfyngiadau wrth weithredu llais y dysgwr, e.e. bodloni darpariaeth y cwricwlwm, pennu targedau, arolygu.	
Ffocws ar faterion grwpiau elitaidd/allgáu	Cynghorir ysgolion i: • wrando ar y lleisiau tawel yn yr ysgol • osgoi creu grŵp o ddisgyblion elitaidd.	

Tystiolaeth y TLRP

ACTS (Ysgogi Sgiliau Meddwl Plant) II: Ystafelloedd Dosbarth Meddwl yn Gynaliadwy
www.tlrp.org/proj/phase11/phase2g.html
Bywydau Dysgu: Dysgu, Hunaniaeth a Gweithredu yn ystod Bywyd
www.tlrp.org/proj/phase111/biesta.htm
www.tlrp.org/proj/phase11/phase2g.html
Cefnogi Gwaith Grŵp yn Ysgolion yr Alban: Oedran a Rhaniad Trefol/Gwledig
www.tlrp.org/proj/phase111/Scot_extb.html
www.tlrp.org/proj/leitch.html
Dysgu Sut i Ddysgu, mewn Ystafelloedd Dosbarth, Ysgolion a Rhwydweithiau
www.tlrp.org/proj/phase11/phase2f.html
Gwella Effeithiolrwydd Grwpiau Disgyblion mewn Ystafelloedd Dosbarth (SPRinG)
www.tlrp.org/proj/phase11/phase2a.html
'Pwysigrwydd Hanesyddol, Gwleidyddol ac Addysgol Llais y Disgybl'
www.tlrp.org/proj/phase1/phase1esept.html
Ymgynghori â Disgyblion ar Asesu eu Dysgu (CPAL) www.tlrp.org/proj/leitch.html
'Ymgynghori â Disgyblion ynghylch Addysgu a Dysgu' www.tlrp.org/proj/phase1/phase1dsept.html
Cyhoeddwyd y prosiectau uchod yn Saesneg ar wefan TLRP.

Rhwydwaith Ymchwil Addysg Cymru / Welsh Education Research Network
T·L·R·P Teaching & Learning Research Programme
E·S·R·C Economic & Social Research Council
Llywodraeth Cynulliad Cymru / Welsh Assembly Government